



Säkerställande av Framtidens Hållbara Operationssjukvård - Delrapport

Riksföreningen för operationssjukvård (RFop) är en professionsförening vars främsta uppgift är att främja utveckling av den perioperativa omvårdnaden. Detta gör vi genom att med den samlade kunskap vi har inom området bidra till arbetet med en patientsäker och hållbar operationssjukvård, bland annat genom att initiera följande projekt.

Projektets mål är att bidra till att säkra framtidens operationssjukvård genom att adressera de samhällsrelaterade utmaningar som finns i dagens hälso- och sjukvård i allmänhet samt att kartlägga nuvarande situation inom operationssjukvården och identifiera åtgärder för att förbättra patientsäkerheten och hållbarheten.

Utifrån den pågående dialog som förs hos en del arbetsgivare, vilken intensifierades under 2023, angående ”nya kompetenser” i vården generellt och operationssjukvården specifikt beslutade RFop:s styrelse att arbeta vidare med ett projekt rörande framtidens operationssjukvård. Detta arbete sker tillsammans med svensk sjuksköterskeförening och i december 2023 hölls ett inledande möte. Detta blev startskottet för projektet och under inledningen av 2024 tillsattes en styrgrupp bestående av Kristina Lockner (RFop), Marie Iwarzon (Svensk sjuksköterskeförening) och Arthur Jänes (NPO kirurgi och plastikkirurgi). Denna delrapport beskriver vad som hittills genomförts samt kommande aktiviteter.

De delar i projektet som beslutades genomföras våren 2024 var en enkätundersökning av operationssjuksköterskors uppfattning om framtiden, professionen och eventuell intention att lämna yrket samt ett verktyg för Risk och konsekvensanalys (ROK) vid arbets-



Foto: Peco Sjöberg

Anna Nordström

växling. Under sommaren blev RFop's distriktsamordnare ombudda att göra en kartläggning av distriktets operationsavdelningar, operationssalar samt operationssjuksköterskor samt svara på frågan om det fanns bemanningspersonal i distriktet.

Kartläggningar

Enkät

Kartläggning av operationssjuksköterskors uppfattning om framtiden, professionen och eventuell intention att lämna yrket, genom en enkätundersökning. En enkät bestående av 45 frågor togs fram (bilaga 2), beroende på vilket svarsalternativ som valdes så varierade antalet frågor samt vilken fråga som ställdes. Totalt tog det mellan 5–10 minuter att besvara enkäten. Enkäten testades och utvärderades av 10 personer, mindre revidering gjordes för att förtydliga några frågeställningar.

Enkäten var öppen mellan den 5 april och 26 juni 2024. Den skickades ut till 1224 operationssjuksköterskor som är medlemmar i RFop via mejl, 11 mejlar kom i retur, vilket innebär att 1213 operationssjuksköterskor mottog enkäten.

Av dessa svarade 580 personer, vilket ger en svarsfrekvens på ca 48 %. I ett försök att även nå operationssjuksköterskor som inte är medlemmar i RFop eller inte har registrerat en mejladress publicerades en länk till enkäten på sociala medier. Via denna länk inkom 237 svar, kan vara både medlemmar och icke medlemmar. Totalt besvarades enkäten av 817 personer.

Antal operationsavdelningar

För att få en överblick över hur det ser ut i landet vad gäller hur många operationsavdelningar, operationssalar samt operationssjuksköterskor det finns inom respektive distrikt gav styrgruppen RFop:s distriktsamordnare (DS) uppdraget att samla in och rapportera denna information (bilaga 3). DS blev ombudda att fråga sin enhetschef eller verksamhetschef, fick de inget svar så blev de ombudda att räkna salar samt namnen på schemaraden alt uppskatta. Det är dock ingen heltäckande kartläggning då det finns distrikt som saknar DS samt distrikt där det varit svårt att få svar från ledningen. Något distrikt meddelar att de inte har någon uträknad grundbemannning och kan då inte bedöma huruvida de har brist eller ej. En hel del av DS har själva räknat då ledningen varit oförmögen att ge svar. RFop anser att det är en stor brist att det inte går att få fram efterfrågade fakta om hur många operationssalar och operationssjuksköterskor respektive operationsavdelning har eller har behov av. Men ställer sig förvånad till att man kan uttala sig om att det finns en brist.

Skrivelse till Vårdkompetensrådet

Under våren 2024 beslutade styrgruppen att skicka en skrivelse till nationella kompetensrådet angående kompetensförsörjningen av operationssjukvården på nationell nivå. Liknande skrivelser

skickades även från Svensk sjuksköterskeförening och NPO kirurgi och plastikkirurgi. Se bilaga 4 för skrivelse samt svar.

Utveckling av verktyg/mall för risk- och konsekvensanalys vid arbetsväxling

Styrgruppen gav uppdraget till Eva Torbjörnsson och Sandra Kollberg. Enligt Socialstyrelsens dokument "Vem får göra vad i hälso- och sjukvården och tandvården, 2004" är verksamhetschefen/ motsvarande ansvarig för att den personal som skall utföra olika arbetsuppgifter har erforderlig kompetens. Arbetet skall fördelas på ett sådant sätt att de grundläggande kraven på hälso- och sjukvården och tandvården som anges i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område uppnås.

Det finns dock vissa bestämmelser som begränsar utrymmet för och friheten i arbetsledningen, till exempel att en viss arbetsuppgift är förbehållen en viss yrkesgrupp/vissa yrkesgrupper med viss utbildning eller yrkesutövare med viss befattning.

Riksföreningen för operationssjukvård rekommenderar att framtagen riskbedömning, mallar finns på rfop.se - se QR-koden, genomförs när ändringar utifrån arbetsväxling i verksamheten planeras och innan beslut fattas. Förändringar och nya arbetssätt ska gynna patienterna och inte genomföras på bekostnad av patientsäkerhet och vårdkvalitet. Sist i dokumentet finns förtydliganden samt rekommenderade referenser.

Pågående delar i projektet

Skapa en nationellt gångbar kursplan för leg. sjuksköterskor och leg. röntgensjuksköterskor kring interventioner och undersökningar som kräver en utökad kompetens inom hygien och aseptik. (poänggivande)

I januari 2024 presenterade RFop:s vetenskapliga råd idén om en kurs för sjuksköterskor och röntgensjuksköterskor kring interventioner och undersökningar som kräver en utökad kompetens inom hygien och aseptik. Det har tidigare funnits en liknande kurs och vi vill nu se över möjligheterna för en kurs som kan erbjudas vid

flera lärosäten. Som en del i projektet "Framtidens hållbara operationssjukvård" har styrgruppen föreslagit att ge Ann-Christine von Vogelsang, i uppdrag att ta fram ett förslag på en nationell gångbar kursplan för en poänggrundande kurs inom hygien och aseptik. I syfte att öka kunskapen och kompetensen inom området hos den personalkategori som är med vid dessa ingrepp och interventioner som görs utanför operationsavdelningen och då i många fall utan specialistsjuksköterskan inom operationssjukvård närvarande.

Djupintervju i fokusgrupp som består av kirurger från olika specialiteter alternativt enskilda intervjuer

Förslag är att en operationssjuksköterska på masterprogrammet antar sig detta inom ramen för sin examen. Vi har varit i kontakt med masterprogrammet på Karolinska institutet samt Malmö Universitet och tyvärr finns det ingen operationssjuksköterska som går programmet för tillfället. Förslag är att efterlysa en operationssjuksköterska som har planer på att gå masterprogrammet via RFop's sociala medier. En operationssjuksköterska har under hösten anmält intresse för att genomföra detta inom ramen för sin masterexamen.

RF anser och rekommenderar

RFop nationella rekommendationer sammanställs i "RF anser och rekommenderar", i och med uppstarten av detta projekt så har flera områden för rekommendationer identifierats. Redan nu ser vi att RFop behöver vara med och avgöra vad en operationssjuksköterska inte ska göra. Alla ingrepp/undersökningar som skulle skett på en mottagning som av någon anledning inte kan utföras där, det kan vara på grund av att patienten behöver sederas eller sövas, och planeras på en operationsavdelning ska inte involvera en operationssjuk-

sköterska. Förslagsvis finns ett separat rum för dessa mottagningsingrepp på operationsavdelningen där anestesipersonalen involveras tillsammans med mottagningens personal. Andra områden där vi ser ett behov av RF anser och rekommenderar är angående olika tjänster i organisationen samt fortbildning. Vad gäller fortbildning kommer RFop att se över huruvida de olika konceptutbildningarna kan certifieras.

Presentation av projektet

En delpresentation av enkäten presenterades av Kristina Lockner på Operationsledningsmötet på Såstaholm den 20-21/5 2024. Det var under en gemensam föreläsning med David Konrad som Kristina använde de svar som inkommit i enkäten fram till denna tidpunkt. Flera delar som arbetsgivaren behöver arbeta med framöver lades fram. Exempel är arbetsuppgifter som många operationssjuksköterskor gör idag som en annan befintlig personalkategori kan ta över (städning, påfyllning av förråd, datumkontroller, diskning av kirurgiska instrument etcetera).

RFop skickade in och fick ett abstrakt accepterat till VFU & Sjuksköterskedagarna hösten 2024. Projektet presenterades i form av en muntlig delrapport på Höstkongressen samt poster. Delrapporten har även skickas ut till Hälso- och sjukvårdsministern, politiker med flera. ●

Skanna QR-koden för att läsa mer och ta del av alla bilagor



Kallelse till RFop Årsmöte 27 maj kl. 19.00

Skanna QR-koden och
anmäl dig redan nu!

